

Nr 294.

Av herr **Julin, Teodor**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående klassificering av postkontoren och telegrafverkets stationer m. m.

Medan postkontoren för närvarande äro indelade i 6 klasser, nämligen 1 A, 1 B, 2 A, 2 B, 3 och 4,

skola de, enligt det avlöningsreglemente för tjänstemän vid postverket med flera verk, som träder i tillämpning från och med den 1 juli 1920, bliva indelade i 5 klasser, nämligen en överklass samt klasserna 1, 2, 3 och 4.

I sitt den 28 januari 1920 till Kungl. Maj:t avgivna yttrande med förslag till klassificering av postkontor och telegrafstationer har kommunikationsverkens lönenämnd till nedflyttning i lägre klasser ifrågasatt en väsentlig del av hela antalet postkontor eller 109 av rikets 256 postkontor (se prop. 243 sid. 19).

Det statsrådsprotokoll, som utmynnar i Kungl. Maj:ts proposition nr 243 till årets riksdag innehåller, bland annat, det uttalandet, (sid. 25 och 26)

att det av lönenämnden tillämpade tillvägagångssättet för uppdragande av gränserna mellan de olika postkontorsklasserna synes innebära en viss fara för, att i det föreliggande förslaget de för postverkets vidkommande rådande säregna förhållandena icke vunnit tillräckligt beaktande, vadan det ansetts riktigast, att frågan om postkontorens klassindelning underkastas ny utredning, som synes böra med det snaraste igångsättas.

Kungl. Maj:t har alltså icke kunnat — och på mycket goda grunder — icke kunnat godkänna lönenämndens förslag till klassificering av postkontoren utan skall föranstalta om ny utredning i ärendet och för att underlätta genomförandet av de ändringar i postkontorens klassindelning, vartill denna blivande utredning kan giva anledning, har det,

säger departementschefen, synts lämpligt, att föreståndarbefattningar vid inträffande vakanser tills vidare tillsättas allenast på förordnande.

Denna i och för sig helt naturliga anordning får emellertid ej vidtagas, utan att tjänstemännen i postverket givas garantier för att ej under utredningen bliva utestängda från den för verk och samhälle så betydelsefulla möjligheten att ernå bättre villkor genom att sträva mot mera krävande befattningar. Det nya avlöningsreglementet, som ej förutsett, att de normala befodringsförhållandena skulle kunna brytas på det sätt som nu ifrågasättes, innehåller icke några av de för ett sådant fall nödiga garantierna, utan medgiver allenast, att en å högre tjänst än sin egen tillförordnad tjänsteman får uppbära sin egen avlöning samt en mindre tilläggsersättning, som i regel håller sig mellan 15 och 30 kronor för månad.

Enligt § 6 i det av Kungl. Maj:t den 6 september 1902 fastställda avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, vilket reglemente gällt under åren 1903—1909, ägde den, som på förordnande förvaltrade ledig tjänst, åtnjuta under tiden de med densamma förenade avlöningsförmånerna.

På förslag av 1907 års kommission blev förenämnda bestämmelse i det avlöningsreglemente, som av Kungl. Maj:t den 27 augusti 1909 fastställdes för tillämpning från och med den 1 januari 1910, ändrad därhän (§ 4),

att tjänsteman, som på förordnande förvaltar ledig tjänst, äger att, likasom ock vikarie i succession efter honom, under tiden åtnjuta fast avlöning till samma belopp, som han skulle hava uppburit å sin egen tjänst, samt dessutom skillnaden mellan tjänstgöringspengarne i lägsta lönegraden för, å ena sidan, den högre befattning, som uppehålles, och å andra sidan, den vikarierandes egen befattning. I det den 20 juni 1913 fastställda avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket har sistnämnda bestämmelse (§ 4) bibehållits med ändring av »fast avlöning» till »avlöning» samt med tillägg: »dock må för den tid vikariatsförordnandet kommer att räcka utöver tre månader den vikarierandes sammanlagda avlöning ej överstiga vad han såsom ordinarie å den högre befattningen skulle äga uppbära».

Det av Kungl. Maj:t den 19 juni 1919 utfärdade avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket med flera verk, vilket reglemente skall lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1920, stadgar i § 20, bland annat,

i mom. 1, första stycket, att, om vikariat för tjänsteman å högre befattning omfattar längre tid i oavbruten följd än 7 dagar, han äger

för den tid vikariatet varar uppbära särskild vikariatsersättning med ett belopp för dag räknat, motsvarande skillnaden mellan det i avlöningsreglementets § 17 mom. 1 angivna tjänstledighetsavdraget i lägsta löneklassen, för, å ena sidan, den högre befattningen och å andra sidan, den vikarierandes egen tjänst, dock med minst 50 öre om dagen, samt

i mom. 3, att vad i mom. 1 stadgats skall äga motsvarande tillämpning i fråga om tjänsteman, som uppehåller ledig tjänst eller erhållit uppdrag att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på tjänsteman inom högre lönegrad.

Vad i sistnämnda paragraf stadgats rörande avlöning till tjänsteman, som uppehåller ledig tjänst, torde icke vara tillämpligt på de i Kungl. Maj:ts proposition nr 243 avsedda fall, då föreståndarbefattningar vid inträffande vakanser skulle tillsvidare tillsättas allenast på förordnande, utan avser givetvis endast tillfälliga vikariat på högre tjänst, medan däremot en tjänsteman, som står i tur att få befordran under den nu ifrågavarande utredningstiden och i tävlan med andra befinnes vara den som bör sättas att sköta viss högre tjänst, men på grund av pågående utredningsarbeten ej kan fast placeras å tjänsten utan endast förordnas som dess innehavare tillsvidare, måste anses berättigad åtnjuta de avlöningsförmåner, som äro förenade med den av honom förvaltade tjänsten och alltså under förordnandets fortvaro uppbära avlöning, såsom om han vore å tjänsten konstituerad.

På det emellertid ingen tvekan må uppstå rörande avlöningen å tjänst, som i anledning av utredningen kan komma att tillsättas allenast på förordnande tills vidare, torde det vara lämpligt, att uttalande härom göres av riksdagen.

Detta är så mycket viktigare, som den utredning, som nu skall igångsättas, säkerligen kommer att draga lång tid, ty den kan svårigen fullbordas med mindre den i statsrådsprotokollet (sid. 26) ävenledes bebadade utredningen om förekomsten i postverket av överkvalificerad arbetskraft dessförinnan blir slutförd. För denna mening kan åberopas ett uttalande av lönenämnden (prop. sid. 21), som håller före att, innan resultatet av en dylik utredning föreligger, någon verklig tillförlitlig grund icke torde kunna erhållas, förrän mera definitiv klassindelning skett. Man torde kunna antaga, att det är Kungl. Maj:ts avsikt att uppdraga denna utredning i överkvalifikationsförmågan åt det blivande kommunikationsdepartementet, och det vill förefalla som om frågan om postkontorens klassindelning hörde hemma under samma departement. Kungl. Maj:t säger sig emellertid ämnat låta lönenämnden ombesörja utredningen om klassindelningen utan att akta på, att lönenämnden redan har sin mening klar,

så att däriifrån knappast är att vänta annat klassificeringsförslag än det redan avgivna, som Kungl. Maj:t jämlikt åberopade statsrådsprotokoll av den 12 mars 1920 förkastat. Som belägg för att nämnden har sin mening klar, kan åberopas den motion, som lönenämndens ordförande i första kammaren och annan ledamot i nämnden i andra kammaren väckt i denna fråga. I dessa motioner hemställes nämligen, att postkontorens klassindelning icke vidare göres till föremål för utredning, utan omedelbart genom ett riksdagens beslut fastställs så, som kommunikationsverkens lönenämnd föreslagit. Hur lönenämnden nått fram till sin ståndpunkt relateras i nyssnämnda statsrådsprotokoll (prop. 243 sid. 19—23) och tillåter jag mig hänvisa till detta och att understryka den av mig till första kammarens protokoll den 22 april uttalade förhoppning, att utredningen av klassificeringen måtte uppdragas åt annan institution än kommunikationsverkens lönenämnd. Helst synes den böra verkställas i samband med utredningen om »den överkvalificerade arbetskraften» och då givetvis överlämnas åt det blivande kommunikationsdepartementet.

På grund av vad sålunda anförts, får jag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 243 föreslå,

att riksdagen ville som sin mening uttala, att den i statsrådsprotokollet av den 12 mars 1920 omnämnda utredning för klassificering av postkontoren icke bör överlämnas till kommunikationsverkens lönenämnd utan bör handläggas i samband med den i samma protokoll omförmälda undersökningen om förekomsten av överkvalificerad arbetskraft i postverket, och

att riksdagen måtte besluta, att tjänsteman i postverket, som i anledning därav, att under fortgången av förenämnda utredningar postmästartjänst icke definitivt tillsättes, allenast förordnas att tillsvidare bestrida högre tjänst än sin egen, skall, för den tid förordnandet av honom bestrides, äga uppbära avlöning och äga rätt till tjänstårsberäkning, som om han vore konstituerad å den högre tjänsten.

Stockholm den 9 april 1920.

Teodor Julin.